

תוספתא מסכת יבמות – מחברות מנחמיות

מנחם כ"ץ

בהשתתפות הלל גרשוני

פתח דבר

המחקר של ספרות התנאים, כולל של התוספתא, מתמקד בשנים האחרונות גם בשאלות של מבנה וסידור. לגבי התוספתא מדובר בשתי שאלות עיקריות, א. יחסה למשנה, ב. המבנה הפנימי של התוספתא. לדעתי יש להתייחס לכל שאלה גם לחוד ולא רק יחד. כדי להתקדם במחקר של שאלות האלו, ובמיוחד לגבי מבנה וסידור של התוספתא ראיתי צורך להציג את התוספתא במתכונת של "מחברות מנחמיות" שהוצאתי על התלמוד הבבלי, בה יובלטו המרכיבים הספרותיים וכן חטיבות השונות ואולי גם קבצים השונים המשוקעים בתוספתא. ניסיתי לרמוז למרכיבים אלו באמצעים מגוונים. ראו לדוגמה:

- סוף פרק ב (ה"ה -ה"ו) – טטראדרמה.
- פרק ג (שורות 6-21) – שבע.
- פרק יד – מעשים, שבעה [כנראה].

אשר לנוסח התוספתא, אני מצטרף לגישה הנותנת בכורה עקרונית לכתב יד ארפורט, הגם שלא חסרים בו שיבושים. לפיכך העמדתי כנוסח יסוד למהדורה ספרותית זו את כתב יד ארפורט, יחד עם תיקונים מתבקשים. בהערות צוינו חילופי נוסח עיקריים, וכן הפניות לספרות נבחרת.

קיצורים:

- א – כתב יד ארפורט (בציטוטים מתוספתא כפשוטה: כי"ע). ו – כתב יד וינה. ד – דפוס ראשון. ג (=ג1),
 ג2 – קטעי גניזה המובאים בתוספתא כפשוטה.
 תוכ"פ – ש' ליברמן, תוספתא כפשוטה, סדר נשים, ניו יורק תשכ"ז

תוכן

3	פרק א
4	פרק ב
6	פרק ג
7	פרק ד
8	חטיבה חדשה – זריז ונשכר - שפל ונשכר
9	פרק ה
11	פרק ו
13	פרק ז
14	פרק ח
15	חטיבה חדשה?
16	פרק ט
17	פרק י
18	פרק יא
21	פרק יב
22	חטיבה חדשה
22	חטיבה חדשה
23	חטיבה חדשה
23	פרק יג
26	פרק יד
27	חטיבה חדשה

פרק א

- 1 ¹ אימתי אמרו: אם מתו או נתגרשו - צרותיהן מותרות <פ"א מ"א. פ"ג מ"ז>, בחיי הבעל,
- 2 אבל לאחר מיתת הבעל - צרותיהן אסורות.
- 3 מיאינו בחיי הבעל - צרותיהן מותרות,
- 4 לאחר מיתת הבעל - צרותיהן אסורות, חולצות ולא מתייבמות.
- 5 ² וכולן שנמצאו איילוניות, או שהיו נשואות לאחרים,
- 6 בין בחיי הבעל ובין לאחר מיתת הבעל - צרותיהן מותרות.
- 7 וכל שיכולה למאן ולא מיאינה - צרתה חולצת ולא מתייבמת. <פ"א מ"ב>
- 8 ³ כיצד אם מתו הן - צרותיהן מותרות? <פ"א מ"ב>
- 9 היתה בתו או אחת מכל העריות האילו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת,
- 10 מתה בתו ואחר כך מת אחיו - צרתה מותרת, <פ"א מ"ב>
- 11 מת אחיו ואחר כך מתה בתו - צרתה אסורה.
- 12 ⁴ הלכה צרת בתו ונישאת לאחיו השיני, ולו אשה אחרת,
- 13 מתה צרה, ואחר כך מת אחיו, אף על פי שבתו קיימת - צרת צרתה מותרת.
- 14 מת אחיו, ואחר כך מתה צרה, אף על פי שבתו פטורה - צרת צרתה אסורה,
- 15 ואפילו הן מאה.
- 16 ⁵ נמצאתה אומר: כל זמן שאחים מרובים צרות מרובות, אחים מועטים צרות מועטות.
- 17 כשם שאם מתו או מיאינו או נתגרשו
- 18 או שנמצאו איילוניות או שהיו נשואות לאחרים - צרותיהן מותרות,
- 19 כך צרות צרותיהן,
- 20 אם: מתו או מיאינו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות או שהיו נשואות לאחרים - צרותיהן מותרות.
- 21 ⁶ כשם שפוטרות מן הנישואין כך פוטרות מן האירוסין.
- 22 במה דברים אמורים, באשה שאין לו בה קידושין,
- 23 אבל באשה שיש לו בה קידושין - צרותיהן חולצות ולא מתייבמות, דברי בית הילל,⁴
- 24 בית שמאי⁵ מתירין את הצרות לאחין. <ראו פ"א מ"ד>
- 25 ⁷ שש עריות חמורות מאילו, מפני שנשואות לאחרים, צרותיהן מותרות, <פ"א מ"ג> שאין צרה אלא מאח.
- 26 אם נישאו לאחין שלא בעבירה - צרותיהן פטורות.⁶
- 27 ⁸ הלכו צרות האילו ונישאו,
- 28 בית שמאי אומרים: הן פסולות והוולד פסול, בית הילל אומרים: הן כשירות והוולד כשר.
- 29 ⁹ נתייבמו, <פ"א מ"ד>
- 30 בית שמאי אומרים: הן כשירות והוולד כשר, ובית הילל אומרים: הן פסולות והוולד ממזר.
- 31 אמר ר' יוחנן בן נורי: בוא וראה היאך הלכה זו רווחת בישראל,
- 32 אם לקיים דברי בית שמאי, הוולד ממזר כדברי בית הילל,

¹ צרותיהן אסורות – ד ו חסר.² א נוסף "צרותיהן מותרות". ד ו ג חסר.³ ג אם מתו. ד ו שמתו.⁴ ג שמאי. [תוכ"פ עמ' 5: "ובדרך אולי ושמה אפשר לשער שזו היא הגירסא הנכונה, ולפינו תקנו ע"פ המשנה, ולא עוד שרוב רובן של המקורות מקדימין דברי בית שמאי לדברי בית הילל" וכו'. אך בהקדמה לכרך כתב שהוא חושש מאוד שזו טעות סופר.]⁵ ד הילל [ראו לעיל].⁶ ג מותרות.⁷ ג אסורות.

- 33 אם לקיים דברי בית הילל, הוולד פגום כדברי בית שמאי,
 34 אלא באו ונתקן שיהיו צרות חולצות ולא מתייבמות.
 35 ולא הספיקו לתקן את הדבר עד שנטרפה השעה.
 36 ¹⁰ אמר רבן שמעון בן גמליאל: מה נעשה לצרות הראשונות?
 37 שאלו את ר' יהושע: בני צרות מה הן?
 38 אמר להם: למה אתם מכניסין אותי בין שני הרים גדולים, בין בית שמאי ובית הילל, שיריצו את ראשי?
 39 אלא מעיד אני על משפחת בית עלובאי מבית צביים ועל משפחת בית קיפא מבית מקושש,
 40 שהם בני צרות, ומהם כהנים גדולים מקריבין לגבי מזבח.⁹
 41 אמר ר' טרפון: תאיבני שתהא לי צרת הבת ואשיאנה לכהונה.
 42 אמר ר' אלעזר: אף על פי שנחלקו בית שמאי כנגד בית הילל בצרות, מודים שאין הולד ממזר,
 43 שאין ממזר אלא מאשה שאיסורה איסור ערוה וחייבין עליה כרת.
 44 אף על פי שנחלקו בית שמאי כנגד בית הילל בצרות, ובאחיות, ובספק אשת איש, ובגט ישן,
 45 ובמקדש בשוה פרוטה, ובמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי,
 46 לא נמנעו בית שמאי לישא נשים מבית הילל,
 47 ולא בית הילל מבית שמאי, <פ"א מ"ד> אלא נהגו האמת והשלום ביניהן,¹⁰
 48 לקיים מה שנ' "האמת והשלום אהבו" (זכריה ח, יט).
 49 ¹¹ ואף על פי שאילו אוסרין ואילו מתירין, לא נמנעו עושין טהרות אילו על גב אילו, <פ"א מ"ד>
 50 לקיים מה שנ' "כל דרך איש זך בעיניו ותוכן לבות" ¹¹ יו" (משלי כא, ב. וראו שם טז, ב).
 51 ¹² ר' שמעון אומר: מן הספק לא היו נמנעין, נמנעין הן מן הודאי.
 52 ¹³ לעולם הלכה כדברי בית הילל,
 53 והרוצה להחמיר על עצמו
 54 ולנהוג כחומרי בית שמאי וכחומרי בית הילל - על זה נאמר "הכסיל בחשך הולך" ¹² (קהלת ב, יד),
 55 והתופס בקולי בית שמאי וכקולי בית הילל - הרי זה רשע,
 56 אלא או כדברי בית שמאי כקוליהון וכחומריהון, או כדברי בית הילל כקוליהון וכחומריהון.

סליק פירקא

פרק ב

- 1 ¹ כאיזה צד אשת אחיו שלא היה בעולמו? <פ"ב ריש מ"א>
 2 שני אחים בעולם אחד ¹³ ומת אחד מהן בלא ולד,
 3 עמד השיני הזה ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שנולד להם אח, ואחר כך מת,
 4 ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, ושנייה או חולצת או מתייבמת.
 5 עשה בה מאמר, ולא הספיק לכונסה עד שנולד להם אח ואחר כך מת,
 6 או שנולד להן אח ואחר כך עשה ¹⁴ בה מאמר, ולא הספיק לכונסה עד שמת –
 7 הראשונה ¹⁵ יוצאה ¹⁶ משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, ושנייה ¹⁷ חולצת ולא מתייבמת.

⁸ מבית – ג ד ו. וכן בבבלי.⁹ ראו ד' סבתו, משנתו של ר' יהושע בן חנניה (עבודת דוקטור), האוניברסיטה העברית, תש"ף, עמ' 143-144.¹⁰ על פי ד ו.¹¹ על פי ד ו.¹² ג ד ו ילך.¹³ ג חסר.¹⁴ ואחר כך עשה – ג ד ועשה (ו נשמת כאן).¹⁵ ג ד ו הראשון. ושייך לעיל. תוכ"פ עמ' 9: "ואין ספק שהגירסא בכ"ע 'מתוקנת' ע"פ הבבלי" וכו', עיינו שם.¹⁶ ג ו יוצא. ד תצא.¹⁷ ג וראשונה. ד ו והראשונה. וראו תוכ"פ עמ' 9 דלעיל.

- 8 ר' שמעון אומר ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה.
- 9 אם חלץ לבעלת מאמר, חלץ לראשנה.
- 10 כנסה ומת ואחר כך נולד להן אח, או שנולד להם אח ואחר כך כנסה ומת,
- 11 שתיהן פטורות מן החליצה ומן היבום.
- 12 כנסה ונולד לו אח ואחר כך מת פטורין מן החליצה ומן הייבום¹⁸ דברי ר' מאיר.
- 13 ר' שמעון אומר הואיל ולא נאסרה עליו אחת מהם בא ומצא שתיהן בהיתיר,
- 14 ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה.
- 15 איזה הוא מאמר? הרי את מקודשת לי בכסף ובשוה כסף ובשטר.
- 16 איזה הוא שטר?
- 17 אני פלוני בן פלוני מקבל אני עלי פלונית יבמתי לזון ולפרנס כראוי,
- 18 ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון.
- 19 כשם שקידושין אין קוין באשה אלא מדעת שתיהן, כך מאמר אין קונה ביבמה אלא מדעת שניהם.
- 20 מה בין קידושין למאמר? שהקידושין גומרין, ומאמר אינו גומר.
- 21 ² עריות שאמרנו אינה כאשת¹⁹ לכל דבר.
- 22 ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות
- 23 ואינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה
- 24 ואינו יורשה ואין מיטמא לה ואין לו בה קידושין ואינה צריכה הימנו גט.
- 25 והיא פסולה והולד ממזר.
- 26 ³ אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - הרי היא כאשתו לכל דבר.
- 27 ויש לה כתובה פירות ומזונות ובלאות
- 28 וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה,
- 29 יורשה ומיטמא²⁰ לה ויש לו בה קידושין וצריכה הימנו גט.
- 30 היא פסולה והולד פסול.
- 31 ⁴ שניות מדברי סופרים - אינה כאשתו לכל דבר.
- 32 ואין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות, <ראו פ"ט מ"ג>
- 33 וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה²¹
- 34 ויורשה ומיטמא לה ויש²² לו בה קידושין וצריכה הימנו גט.
- 35 היא כשירה והולד כשר, כופין אתו להוציא.
- 36 ר' יהודה אומר: אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - איסור מצוה.
- 37 שניות מדברי סופרים - איסור קדושה.
- 38 אמר ר' שמעון בן אלעזר:
- 39 מפני מה אמרו אלמנה לכהן גדול יש לה כתובה, מפני שהוא כשר והיא פסולה,
- 40 כל מקום שהוא כשר והיא פסולה קנסו אותה²³ ליתן לה כתובתה.
- 41 מפני מה אמרו שניות מדברי סופרים אין להן כתובתן? מפני שהוא כשר והיא כשירה,

¹⁸ כנסה... הייבום - הושלם על פי ג. א ד ו חסר.

¹⁹ ד ו.

²⁰ ד ו ואין מטמא.

²¹ ד ו ואין זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה.

²² ג ד ו יש.

²³ ג קונסין אותו. ד קנסו אותו (ו חסר משפט זה בכלל)

- 42 וכל מקום שהוא כשר והיא כשירה קנסו אותה כתובתה.
- 43 כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה:²⁴
- 44 ר' מאיר אומר:²⁵
- 45 זו מדברי תורה ואין דברי תורה צריכין חיזוק,
- 46 וזו מדברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק.²⁶
- 47 דבר אחר, זו הוא מרגילה להינשא לו, וזו הרגילה את עצמה שתינשא לו.
- 48 5 יש^[1] או חולצות או מתיבמות,^[2] חולצות ולא מתיבמות,
- 49 [3] מתיבמות ולא חולצות,^[4] לא חולצות ולא מתיבמות.
- 50 עריות שאמרנו - [4] לא חולצות ולא מתיבמות.
- 51 מוסיף עליהן אשת סריס חמה ואשת אנדרגינס ואשת אח מאם,
- 52 אשת גר ועבד²⁷ משוחרר ואילונית - [4] לא חולצות ולא מתיבמות.
- 53 החרשת והשוטה - [3] מתיבמות ולא חולצות.
- 54 איסור מצוה ואיסור קדושה - [2] חולצות ולא מתיבמות.
- 55 עקרה וזקינה ושאר כל הנשים - [1] או חולצות או מתיבמות.
- 56 6 יש^[1] או חולצין או מייבמין,^[2] חולצין ולא מייבמין,
- 57 [3] מייבמין ולא חולצין,^[4] לא חולצין ולא מייבמין.
- 58 עריות שאמרנו - [4] לא חולצין ולא מייבמין.
- 59 מוסיף עליהם סריס חמה ואנדרגינס ואח מאם וגר ועבד משוחרר - [4] לא חולצין ולא מייבמין.
- 60 החרש והשוטה - [3] מייבמין ולא חולצין.
- 61 ספיקות - [2] חולצין ולא מייבמין.
- 62 פצוע דכא וכרות שפכה וסריס אדם וזקן - [1] או חולצין או מייבמין.²⁸

סליק פירקא

פרק ג

- 1 שניות מדברי סופרים: אם אמו, ואם אביו, אשת אבי אביו, ואשת אבי אמו,
- 2 אשת²⁹ אחי אמו מאביו, ואשת אחי אביו מאמו, אשת בן בנו, ואשת בן בתו.
- 3 מותר אדם באשת חמיו ובאשת חורגו, ואסור בבת חורגו.
- 4 וחורגו מותר באשתו ובבתו.
- 5 זאת אומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך.
- 6 אחותה שהיא יבמתה - או חולצת או מתיבמת. <פ"ב מ"ג. פ"ג מ"ג> כיצד?
- 7 [1] בתו מאנסתו נשואה לאחיו,
- 8 ולה אחות מאם ומאיש אחר נשואה לאחיו השיני, ומת בלא וולד - או חולצת או מתיבמת.
- 9 [2] בת בתו נשואה לאחיו, ובת אשתו נשואה לאחיו, בת בת אשתו נשואה לאחיו,
- 10 ולה אחות מאב ומאשה אחרת נשואה לאחיו השיני, ומת בלא וולד - או חולצת או מתיבמת.
- 11 [3] בת בנו נשואה לאחיו, ובת בן אשתו נשואה לאחיו,

²⁴ ד ו כדי שתהא קלה בעיניו להוציאה. ג מפני שתהא קלה להוציאה. א "כדי שלא תהא מרגיל-תו" ונמחק ותוקן כלפניו.

²⁵ ד ו ג רבי אומר.

²⁶ "צריכין חיזוק" על פי ד ו ג.

²⁷ ד ו ג ואשת עבד.

²⁸ ראו רונן אחיטוב, טטראדרמה בחליצה וביבום (הנוסח שלו הוא נוסח הדפוס!) [באתר ויקיטקסט](#).

²⁹ אבי אמו, אשת - על פי ד ו.

- 12 ולה אחות מאם ומאיש אחר נשואה לאחיו השני, ומת בלא ולד - או חולצת או מתייבמת.³⁰
- 13 ^[4] חמותו ואם חמותו ואם חמיו נשואה לאחיו
- 14 ולה אחות מאב ומאם נשואה לאחיו השני, ומת בלא וולד - או חולצת או מתייבמת.
- 15 ^[5] אחותו מאמו, אחות אמו מאמה, ואחות אשתו מאמה נשואה לאחיו,
- 16 ולה אחות מאב ומאשה אחרת נשואה לאחיו השני, ומת בלא וולד - או חולצת או מתייבמת.
- 17 ^[6] אחות אמו מאביה, ואחות אשתו מאביה נשואה לאחיו,³¹
- 18 ולה אחות מאב ומאשה אחרת³² נשואה לאחיו השני, ומת בלא ולד - או חולצת או מתייבמת.
- 19 ^[7] אשת אחיו מאמו, ואשת אחיו שלא היה בעולמו, וכלתו נשואה לאחיו,
- 20 ולה אחות בין מאב ובין מאם נשואה לאחיו השני, ומת בלא וולד - או חולצת או מתייבמת.
- 21 שאלו את ר' אליעזר
- 22 ממזר³³ מה הוא לחלוץ? אמ' להם מה הוא לירש?
- 23 ומה הוא לירש? אמ' להם ומה הוא לחלוץ?
- 24 מה הוא לסוד את ביתו? אמ' להם ומה הוא לסוד את קברו?
- 25 אמ' להן מהו לסוד את ביתו?
- 26 מה הוא לגדל כלבים? אמ' להם מה הוא לגדל חזירים?
- 27 אמ' להם מהו לגדל כלבים? ומה הוא לגדל תרנגולים? אמ' להן מה הוא לגדל בהמה דקה?
- 28 ומהו לגדל בהמה דקה? אמ' להן מהו לגדל תרנגולין?
- 29 מה הוא להציל את הרועה מפי הזאב? אמ' להם דומה שלא שאלתם אלא על הכבשה.
- 30 ואת הכבשה מה הוא להציל? א' להם דומה שלא שאלתם אלא על הרועה.
- 31 ופלוני מה הוא לעולם הבא? אמ' להם דומה שלא שאלתם אלא על פלוני.
- 32 ולא שהיה ר' אליעזר מפליגן, אלא שלא אמר דבר שלא שמע מימיו.³⁴

סליק פירקא

פרק ד

- 1 ¹ שני נוכרין שקידשו שתי אחיות, זה אין יודע איזו קידש, וזה אין יודע איזו קידש -
- 2 זה נותן שני גיטין, וזה נותן שני גיטין. <פ"ב מ"ז>
- 3 מת אחד מהן - השינוי אסור³⁵ בשתיהן. מתה אחת מהן - שניהם מותרין³⁶ בשניהן.
- 4 מתו ולהן אח אחד - חולץ³⁷ את שתיהן, שני אחין - חולצין את שתיהן.
- 5 אם קדמו וכנסו יוציא.³⁸
- 6 ² מי שקידש אחת משתי נכריות, ואין יודע איזו קידש - כונס את שתיהן.
- 7 מת ולו אח אחד - כונס את שתיהן. שני אחין - כונסין את שתיהן.
- 8 ³ שני אחים שקידשו שתי אחיות, זה אין יודע איזו קידש וזה אין יודע איזו קידש -

³⁰ שתי שורות אלו נוספו על פי ד.ו.³¹ השני... לאחיו - נוסף על פי ד.ו.³² ד.ו מאם ומאיש אחר. ג. ...ומאב אחר.³³ רבו החילופים כאן ובינתיים לא צוינו.³⁴ ראו מ"ב לרנר, עבודת גמר, תשכ"ב, עמ' 3.³⁵ על פי ד.ו. א מותר. וראו הערת ליברמן להלן.³⁶ ד.ו ג: אסורין. גרסת א' "היא לכאורה גרסה משובחת... אבל גירסא זו חשודה היא, שהרי גם לעיל בבבא הסמוכה גורס בכי"ע: מת אחד מהן שינוי מותר בשתיהן, והוא שיבוש ברור, שהרי יש כאן ספק אחות אישה. אבל אפשר שלפנינו היא אשגרה מלהלן [...] והנכון הוא בכי"ע" (תוכ"פ עמ' 24-25).³⁷ על פי ד.ו. א כונס.³⁸ אם קדמו וכנסו יוצאו - כך ד.ג. א.ו כונסין את שתיהן (והשאר חסר). והגרסאות תלויות זו בזו, וגרסת א.ו "כונסין" מוטעית כנראה (תוכ"פ עמ' 25).

- 9 זה נותן שני גיטין וזה נותן שני גיטין.
- 10 מת אחד מהם - השיני אסור בשתיהן. מתה אחת מהן - שניהם אסורין בשנייה.
- 11 מתו ולהם אח אחד - חולץ את שתיהן. שני אחין - חולצין את שתיהן. אם קדמו ובנסו יוציאו.
- 12 שני נוכריים שקידשו שתי נוכריות, זה אין יודע איזו קידש זהה אין יודע איזו קידש -
- 13 זה נותן שני גיטין וזה נותן שני גיטין.
- 14 מת אחד מהם - השיני מותר בשתיהן. מתה אחת מהן - שניהם מותרין בשנייה.
- 15 כיזה צד יעשו? אחד נותן גט ואחד כנס.
- 16 מתו ולזה אח ולזה אח - זה חולץ לזו, והלז מייבם, וזה חולץ לזו, והלז מייבם. אם קדמו ובנסו יוציאו.
- 17 מצוה בגדול לייבם <פ"ב מ"ח> ולא בגדולה להתייבם, אלא מייבם את איזו מהן שירצה.

חטיבה חדשה – זריז ונשכר, שפל ונשכר

- 18 ⁴ בור קרוב לאמה מתמלא ראשון, ³⁹ אם קדם השיני ומילאהו - הרי זה זריז ונשכר.
- 19 קדם ⁴⁰ והעביר אמת המים על גבי בורו של חבירו - הרי זה זריז ונשכר.
- 20 בעל חוב ויורש שקדם אחד מהם והחזיק במטלטלין - הרי זה זריז ונשכר.
- 21 האומר לחבירו
- 22 צא וקדש לי אשה פלנית, הלך וקידשה לעצמו,
- 23 צא וקח לי מקח פלוני, ⁴¹ הלך ולקחו לעצמו - מה שעשה עשוי, אלא שניהג בו דרך ⁴² הרמאות.
- 24 הפודה את השבויה - מותר לישא אותה.
- 25 המעיד על השבויה - הרי זה לא יכנס. ואם כנס - לא יוציא.
- 26 ⁵ המביא גט ממדינת הים, אמ' בפני נכתב בפני נחתם - הרי זה לא יכנס. <ראו פ"ב מ"ט>
- 27 אם כנס - לא יוציא. ⁴³
- 28 מת, הרגתיו, הרגנוה - לא ישא את אשתו.
- 29 ר' יהודה אומ': הרגתיו - לא תינשא אשתו, הרגנוה - תינשא אשתו. <פ"ב מ"ט>
- 30 אמרו לו: מעשה בליסטיס אחד שניתפס בקפוטקיא, וכשיצא ליהרג,
- 31 אמ' צאו ואמרו לה לאשתו של שמעון בן כהנא אני הרגתיו בכניסתו ללוד.
- 32 ובא מעשה לפני חכמים והשיאו את אשתו.
- 33 אמרו לו משם ראיה, שלא אמ' אלא הרגנוה.
- 34 הניטען מאשת איש ונתגרשה על ידי אחר ⁴⁴ - הרי זה לא יכנס. ואם כנס - לא יוציא.
- 35 הניטען מאשה - לא ישא אמה בתה ואחותה. אם כנס - לא יוציא.
- 36 ⁶ גוי ועבד הבא על בת ישראל, אף על פי שחזר הגוי ונתגייר, עבד ונשתחרר -
- 37 הרי זה לא יכנס. ואם כנס - לא יוציא.
- 38 ישראל שבא על שפחה ועל נכרית, אף על פי שחזרה שפחה ונשתחררה, נוכרית ונתגיירה -
- 39 הרי זה לא יכנס. אם כנס - לא יוציא. <ראו פ"ב מ"ח>
- 40 חכם שאסר את האשה בנדר על בעלה - הרי זה לא יכנס. <ראו פ"ב מ"י> ואם כנס - לא יוציא. ⁴⁵
- 41 אמ' ר' יהודה: במה דברים אמורים, בזמן שלא היתה לו אשה או שהיתה לו אשה וגירשה מפני זו,

³⁹ ג בור הקר... השיני.

⁴⁰ ד ו נוסף: זה. וראו תוכ"פ.

⁴¹ ג מקח וממכר ממקום פלוני.

⁴² ו ג מנהג.

⁴³ הרי זה לא יכנס אם כנס לא יוציא - ד ו ג לא ישא את אשתו. וראו תוכ"פ עמ' 28.

⁴⁴ על ידי אחר - ג חסר.

⁴⁵ לא יכנס ואם כנס לא יוציא - כך גם רשב"א מאירי וריטב"א וכנראה רמב"ן (תוכ"פ עמ' 31). ד ו ג לא ישאנה. וכן הוא במשנה.

- 42 אבל אם היתה לו אשה ומתה - מותר לישא אותה.
- 43 וכולן שנישאו לאחרים ומתו מותרות לינשא להן.⁴⁶
- 44 ר' אליעזר או': כולן שנישאו לאחיהם ומתו מותר להתייבם להם.
- 45 אבל חתום על שדה מקח ועל גט אשה לא חששו להן חכמים.
- 46 ⁷ חכם שדן את הדין, טימא וטיהר, אסר והיתיר, וכן העדים שהעידו - הרי אילו מותרין ליקח,
- 47 אבל אמרו חכמים: רחק מן הכיעור ומן הדומה לכיעור.
- 48 ⁸ יש זריז ונשכר, זריז ומפסיד, שפל ונשכר, שפל ומפסיד.
- 49 שפל וְנִשְׁכָּר - ערב שבת ושבת ומוצאי שבת, ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית,
- 50 בימי חולו של מועד.
- 51 וכל דבר שיש בו נידנוּד עֲבִירָה - הרי זה שפל ונשכר.

סליק פירקא

פרק ה

- 1 ¹ ארבעה אחים,
- 2 שנים מהם נשואין שתי אחיות, ומתו הנשואין את האחיות - הרי אילו חולצות ולא מתייבמות.
- 3 אם קדמו וכנסו - יוציאו.
- 4 ר' אלעזר אומ' בית שמאי אומ' יקיימו, ובית הלל או' יוציאו. <ראו פ"ג מ"א>
- 5 ר' שמעון אומ' יקיימו.
- 6 אבא שאול אומ' קול היה להן בית⁴⁷ הלל בדבר זה.
- 7 ² היתה אחת מהן חמות לאחד מהן - אסור בה ומותר באחותה, והשיני אסור בשתייהם. <ראו פ"ג מ"ב>
- 8 נמצא האסור מותר והמותר אסור.
- 9 היתה אחת מהן חמות לזה ושנייה חמות לזה - זה אסור בחמותו ומותר בחמות אחיו,
- 10 וזה אסור בחמותו ומותר בחמות אחיו.
- 11 זה הוא שאמרו: האסור לזה מותר לזה, אסור לזה ומותר לזה. <ראו פ"ג מ"ג>
- 12 ³ היתה אחת מהן חמות לשניהם - זה אסור בה ומותר באחותה,
- 13 וזה אסור בה ומותר בְּאֶחָתָהּ.⁴⁸
- 14 היו שתייהן חמות לאחד מהן - שניהם אסורין בשנייה.⁴⁹
- 15 זה הכלל:
- 16 כל זמן שהן ראויות לו - אסורות עליו משום "אשה אל אחותה לא תקח",
- 17 אם היו אסורות עליו משום ערוה אחרת - אסור בה ומותר באחותה.
- 18 ⁴ שלשה אחים,
- 19 ושנים מהן נשואין שתי אחיות, או⁵⁰ אשה ובתה, או אשה ובת בנה -
- 20 הרי אילו חולצות ולא מתייבמות.
- 21 ור' שמעון פוטר את שתיהן מן החליצה ומן היבום. <ראו פ"ג מ"ד>
- 22 שלשה אחין,
- 23 ושנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד פנוי, מת אחד מבעלי אחיות,

⁴⁶ ד' ונוסף: וכולן שהיו לו נשים ומתו מותרות לינשא להן. "והיא פיסקא ממשנתנו ספ"ב", ואפשר שלא היתה לפני ר"ד (תוכ"פ עמ' 31-32).

⁴⁷ ד' ו ג קל... לבית. (ראו תוכ"פ עמ' 35, שגרסת א' כירושלמי וגרסת ד' ו ג כבבלי).

⁴⁸ א' בחמותה (באחותה).

⁴⁹ ד' ו: השני מותר בשתייהן ("וגירסא זו בוודאי משובשת", תוכ"פ עמ' 35). 1-2: שניהם מותרין בשניה ("ואף זה שיבוש ברור", שם עמ' 36).

⁵⁰ או - על פי ד' ו 1-2.

- 24 עמד פנוי הזה וכנסה ואחר כך מת אחיו השיני - אשתו עמו, הלזו תצא משום אחות אשה.
 25 שלשה אחין,
 26 ושנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד פנוי, מת אחד מבעלי אחיות,
 27 עמד פנוי הזה ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמתה אשתו של קיים ואחר כך מת,
 28 עשה בה מאמר ולא הספיק לכונסה עד שמתה אשתו של קיים ואחר כך מת,
 29 כנסה ומתה אשתו של קיים ואחר כך מת -
 30 הרי זו פטורה מן החליצה ומן הייבום.
 31 ⁵ שלשה אחין,
 32 ושנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשואי נכרית, ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמת -
 33 נכרית זו⁵¹ או חולצת או מתייבמת.
 34 עשה בה מאמר ולא הספיק לכונסה עד שמת - נכרית זו חולצת ולא מתייבמת.
 35 כנסה ואחר כך מת - נכרית זו פטורה מן החליצה ומן הייבום.
 36 מת נשואי נכרית ועמד אחד מבעלי אחיות ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמת -
 37 נכרית זו או חולצת או מתייבמת.
 38 עשה בה מאמר, ולא הספיק לכונסה עד שמת - נכרית זו חולצת ולא מתייבמת.
 39 כנסה ואחר כך מת - נכרית זו פטורה מן החליצה ומן הייבום.
 40 ⁶ שלשה אחים,
 41 ושנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשואי נכרית, מת אחד מבעלי אחיות,
 42 עמד נשואי נכרית ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמתה אשתו של קיים,
 43 ואחר כך מת - נכרית זו או חולצת או מתייבמת.
 44 עשה בה מאמר ולא הספיק לכונסה⁵² עד שמתה אשתו של קיים,
 45 ואחר כך מת⁵³ - נכרית זו חולצת ולא מתייבמת.
 46 כנסה, ומתה אשתו של קיים, ואחר כך מת - שתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום.
 47 מת נשואי נכרית,
 48 ועמד אחד מבעלי אחיות ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמתה אשתו של קיים,
 49 ואחר כך מתו שניהם או חולצת או מתייבמת.⁵⁴
 50 עשה בה מאמר ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו⁵⁵ עד שמתה אשתו של קיים, ואחר כך מת -
 51 שתיהם חולצות ולא מתייבמות.
 52 כנסה, ומתה אשתו של קיים, ואחר כך מת - ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה.
 53 ⁷ איזה הוא ספק קידושין? קידשה בדבר ספק שיש בו שוה פרוטה וספק אין בו.
 54 שלשה אחים נשואין שלש נשים נכריות,
 55 מת אחד מהם, ועשה בה שיני מאמר, ומת - הרי אילו חולצות ולא מתייבמות.
 56 זו היא צרת אשת אח מאב שחולצת ולא מתייבמת, דברי ר' יוסי.
 57 ור' אלע' בר' שמעון או': מייבם לאיזו שירצה וחולץ לשנייה, ובלבד שתקדים ביאה לחליצה.
 58 כנסה ואחר כך מת - ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה.
 59 ⁸ שני אחים נשואין שתי אחיות, מת אחד מהם, ואחר כך מתה אשתו של שיני -

⁵¹ נכרית זו - על פי ד. (ו דילג כאן)⁵² כך גם ג. ¹ ד. ו ג. ² לעשות מאמר ביבמתו, "והיא טעות ברורה, והנכון בכי"ע" (תוכ"פ עמ' 37).⁵³ על פי ד. ו ג. ².⁵⁴ ד. ו ג. ²: ואחר כך מת - שתיהן או חולצות או מתייבמות. (ליברמן מפרש רק את נוסח זה ולא את נוסח א)⁵⁵ כך גם ג. ² ד. ו: לכונסה.

- 60 הרי זו אסורה עליו עולמית, הואיל ונאסרה עליו שעה אחת.
- 61 אם בא עליה - חייב עליה משום אשת אח, ומשום אחות אשה, דברי ר' יוסי.⁵⁶
- 62 ר' שמעון אומר: אינו חייב אלא משום אשת אח בלבד.
- 63 זר ששימש במקדש, וכן בעל מום ששימש בטומאה -
- 64 חייב משום זרות⁵⁷ ומשום בעל מום ומשום טומאה, דברי ר' יוסי.
- 65 ר' שמעון אומר: אינו חייב אלא משום זרות ומשום בעל מום בלבד.
- 66 ⁹ שנים שקידשו שתי נשים, ובשעת כניסתן לחופה החליפו את של זה לזה, ואת של זה לזה -
- 67 הרי אילו חייבין שש עשרה חטאות.
- 68 משום אחים, ומשום אחיות, ומשום נידות, ומשום אשת איש. <ראו פ"ג מ"י>
- 69 אם אינן אחים - חייבין שתיים עשרה.
- 70 אם אינן אחיות - חייבין שמונה.
- 71 אם אינן נידות - חייב' ארבע.
- 72 הם גדולים והן קטנות - הן חייבין שתיים.
- 73 הם קטנים והן גדולות - הן חייבות שתיים.⁵⁸
- 74 השיאן אביהן - חייבין שמונה.
- 75 ¹⁰ היו אחד גדול ואחד קטן,
- 76 הנבעלת לקטן - חייבת, שהיא אשתו של גדול,
- 77 הנבעלת לגדול - פטורה, שהיא אשתו של קטן.

סליק פירקא

פרק ו

- 1 ¹ העושה מאמר ביבמתו ונמצאת מעוברת וילדה,
- 2 בזמן שהוולד של קיימא - אין מאמרו מאמר, הוא מותר בקרובותיה, והיא מותרת בקרוביו,
- 3 ולא פסלה מן הכהונה.
- 4 אין הולד של קיימא - מאמרו מאמר, הוא אסור בקרובותיה, והיא אסורה בקרוביו,
- 5 ופסלה מן הכהונה.
- 6 ² הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת וילדה,
- 7 בזמן שהוולד של קיימא - יוצא, וחייבין בקרבן.
- 8 אין הולד של קיימא - יקיים. <פ"ד מ"ב>
- 9 ספק בן קיימא וספק שאינו בן קיימא - מטיילין עליו שני חומרין.
- 10 ספק בן תשעה לראשון ובן שבעה⁵⁹ לאחרון -
- 11 הוולד הראשון כשר לעשות כהן גדול, והשיני ממזר בספק.
- 12 ר' אליעזר בן יעקב אומר: אין הממזר בספק.
- 13 ³ העושה מאמר ביבמתו ונמצאת מעוברת - הרי זו לא תינשא צרתה,
- 14 עד שיודע שמא יהא⁶⁰ עובר של קיימא. שאין הולד פטור עד שיצא לאויר העולם.

⁵⁶ ד' דברי ר' מאיר. ר' יוסי ור' שמעון אומר (ד אומר). בתוכ"פ עמ' 41 משער שזו טעות סופר. וכגרסת א גם גרסת כמה ראשונים.

⁵⁷ כך גם ג' 1. ו' נוסף: ומשום טומאה. ד' נוסף: ומשם שבת. ג' 2 גרס כמו ו' או ד', לפי אורך השורות בקטע. "ושמא תוקנה גירסת ד על פי התלמודים" (תוכ"פ עמ' 42).

⁵⁸ ד' בטעות: ארבע.

⁵⁹ א (שבעה) [תשעה].

⁶⁰ כך גם ג' 2 (שמא...). ג' 1 לא יהא. ד' ו' שהוא. וראו תוכ"פ עמ' 45-46 באורך על היחס בין הגרסאות לשני התלמודים.

- 15 שומרת יבם שמתה - מותר באמה.
- 16 מה הוא למזונות? כל זמן שנתחייב הבעל, היבמין חייבין, לא נתחייב הבעל, אין היבמין חייבין.
- 17 הכונס את יבמתו - זכה בניכסי אחיו. <פ"ד מ"ז>
- 18 ר' יהודה אומ': בין כך ובין כך אם יש שם אב - נכסים של אב, אם אין שם אב - נכסים של אחיו.
- 19 ⁴ ארבעה חייבין עליה מן התורה וארבעה שנייה להן.
- 20 אב ובנו, אחיו ובן אחיו - הרי אילו חייבין עליה.
- 21 אבי אביו, ואבי אמו, בן בנו, ובן בתו - הרי אילו שנייה להן.
- 22 חומר בגרושה שאין בחלוצה, וחומר בחלוצה שאין בגרושה,
- 23 שהגרושה מותרת לחזור למגרש, לפיכך חייבין על קרובותיה,
- 24 וחלוץ אסורה לחזור לחלוץ, לפיכך אין חייבין על קרובותיה.
- 25 שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה, או שקידשה היא, משום ר' יהודה בן בתירא אמרו:
- 26 אומרין לו המתן עד שיעשה⁶¹ מעשה, עד שתחלוץ או עד שתייבם.
- 27 מת המקדיש - המיבם חולץ את שתיהן.
- 28 מת המייבם - המקדיש מוציא אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה.
- 29 משום ר' אלעזר אמרו: מתה אשתו - חולץ ליבמתו, מתה יבמתו - כונס את אשתו.
- 30 מי שהיה נשאו שתי נשים ומת - ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. <פ"ד מ"א>
- 31 היתה אחת מהן אסורה על אחד מן האחין איסור ערוה, חלץ לה, לא עשה כלום לא פטר את צרתה,
- 32 אלא או היא או צרתה מתייבמת לשאר אחין.
- 33 היתה איסור מצוה ואיסור קדושה, חלץ לה, או בא עליה - נפטרה צרתה.
- 34 המחזיר את גרושתו משנישאת, והנושא את חלוצתו, והנושא את קרובת גרושתו –
- 35 אין לו בה קידושין ואינה צריכה הימנו גט, היא פסולה והולד ממזר, דברי ר' עקיבא.
- 36 וחכמים אומרים: יש לו בה קידושין וצריכה הימנו גט, היא כשירה והולד כשר.
- 37 הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה, או שהיה לה כעס מבעלה,
- 38 או שהיה בעלה זקן או חולה, או שהיתה היא חולה,
- 39 או שהלך בעלה למדינת הים, או שהיה בעלה חבוש בבית האיסורין,
- 40 והמפלת לאחר מיתת בעלה, עקרה וזקינה, איילונית וקטנה, או שאינה ראויה לילד –
- 41 צריכות להמתין שלשה חדשים, דברי ר' מאיר.
- 42 ר' יהודה מתיר להתארס ולהתנשא מיד.
- 43 אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה: אני שמעתי בכרם ביבנה
- 44 שכל נשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהיו להם שלשה חדשים.
- 45 הגיורת והשבויה והמשוחררת צריכות להמתין שלשה חדשים, דברי ר' יהודה.
- 46 ר' יוסי מתיר להינשא מיד.
- 47 וכן היה ר' יוסי אומר: כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה שתמתין שלשים יום, מפני האיבול.
- 48 וכולן לא ינשאו עד שיהיו להן שלשה חדשים.
- 49 ⁷ היבמה שחלץ לה יבמה
- 50 בתוך שלשה חדשים - צריכה להמתין שלשה חדשים,

⁶¹ א נוסף: אחיך הגדול. תוכ"פ עמ' 48-49: "והוא תיקון ע"פ הנוסחאות שלנו במשנתנו" (בניגוד לגוף כ"י קאופמן, לו ועוד).

- 51 לאחר שלשה חדשים - אינה צריכה להמתין שלשה חדשים
- 52 שלשה חדשים שאמרו לאחר מיתת בעלה, ולא מאחר חליצת יבמה.
- 53 המשליש גט לאשתו ואמר לו אל תתננו לה אלא לאחר שלשה חדשים,
- 54 כיון שהגיע גט לידה מותרת להינשא מיד. אין חוששין שמא גט ישן הוא.
- 55 בת כהן שנישאת לישראל, ומת בעלה - אוכלת בתרומה מיד. אין חוששין שמא מעוברת היא.
- 56 יבמה, כל שלשה חדשים - ניזונת משל בעלה,
- 57 לאחר שלשה חדשים - אינה ניזונת לא משל בעלה ולא משל בעלה.
- 58 אם עמד יבמה בבית דין וברח - ניזונת מנכסיו.
- 59 מעשה באחד שבא לפני ר' יוסי, אמר לו: מהו לחלוץ בתוך שלשה חדשים?
- 60 קרא עליו ר' יוסי את המקרא הזה "אם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו",
- 61 הראויה לייבם ראויה לחליצה,
- 62 בתוך שלשה חדשים, הואיל ואינה ראויה לייבם, לא תהא ראויה לחליצה.
- 63 היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהו לה שלשה חדשים.
- 64 וכשם שאין אומרין לו לייבם, כך אין אומ' לו לחלוץ.
- 65 מעשה בפיגא,⁶² אחד שהלך למדינת הים,
- 66 והיתה לו שומרת יבם, ולו אח קטן,
- 67 משום ר' אלעזר בר' צדוק אמרו: תחלוץ, שמא יֵאָרַע בו דבר, ונמצאת זקוקה לקטן.
- 68 וחכמ' אומ': כשם שאין אומרין לו לייבם, כך אין אומרין לו לחלוץ.
- 69 יפת תואר, התורה נתנה לה שלשים יום,
- 70 אבל אמרו חכמים צריכה להמתין שלשה חדשים, מפני תיקון הולד.
- 71 ר' שמעון בן אלעזר מביאו מן המקרא שנ' "ירח ימים ואחר כן" וגו'.
- 72 ⁹ אבא שאול אומר:
- 73 הבא על יבמתו לשום נוי ולשום נכסים - הרי זו בעילת זנות, וקרוב הוולד להיות ממזר.
- 74 היה ר' מאיר אומר: לא יבא אדם על יבמתו עד שתגיע לפירקה.
- 75 וכן שאר כל עריות לא ינשאו ולא יתארכו עד שיגיעו לפירקן,
- 76 שמא ימצאו איילוניות, ונמצאו אילו פסולות.
- 77 וחכמים אומרים: הרי הן כחזקתן מותרות.
- 78 ומודה ר' עקיבא
- 79 באלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, שאף על פי שהוא בלא יבוא, שאין הוולד ממזר.
- 80 שאין הממזר אלא משאר בשר.
- 81 ומודה ר' שמעון התימני בהבא על אשתו נידה, שאף על פי שבהיכרת, שאין הולד ממזר.
- 82 שאין הממזר אלא משאר בשר.

סליק פירקא

פרק ז

- 1 ¹ העושה מאמר ביבמתו ומת חולצת ולא מתיבמת.
- 2 ר' שמעון אומר: או חולצת או מתיבמת,
- 3 שאם מאמרו מאמר תתייבם, שהיא אשתו של שיני,
- 4 אין מאמרו מאמר תתייבם, שהיא אשתו של ראשון.

⁶² א ברופא בפיגא (ונקד על "בפיגא") ד ו ברופא ג1 בפיגא. הנקודות ב-א הן סימן לשתי נוסחאות שהיו לפני הסופר. תוכ"פ עמ' 56 הע' 53.

- 5 ² כיצד מצות ייבום? עושה מאמר ואחר כך כונס.
- 6 בנסה עד שלא עשה בה מאמר - הרי זה קנה.
- 7 העושה מאמר ביבמתו קנאה לעצמו, ופסלה על ידי אחין.
- 8 באו עליה אחין, ועשו בה מאמר, ונתנו גט או חלצו פוסלין על ידיו.
- 9 ³ העושה מאמר ביבמתו - נפסלה צרתה.
- 10 הנותן גט ליבמתו - נפסלה היא וצרתה.
- 11 חלץ לה - נפטרה צרתה.
- 12 וחכמים אומרים: יש גט אחר גט ומאמר אחר מאמר.
- 13 ומודה רבן גמליאל לחכמים
- 14 שיש גט אחר מאמר ומאמר אחר גט, גט אחר ביאת מאמר, ומאמר אחר ביאת גט.
- 15 כיצד היה רבן שמעון בן גמליאל אומר אין גט אחר הגט?
- 16 שתי יבמות ליבם אחד, נתן גט לזו וחזר ונתן גט לזו,
- 17 רבן גמליאל אומר: חולץ לראשונה ומותר בקרובת שנייה.
- 18 וחכמים אומרים: אסור בקרובת שתיהן צריכה חליצה אחת מהם עשה מאמר בזו וחזר ועשה מאמר בזו רבן גמליאל אומר חולץ לראשונה ומותר בקרובת שנייה
- 19 וחכמים אומרים אסור בקרובת שתיהן צריכות שתי גיטין וחליצה אחת מהן
- 20 וכן שני יבמין ליבמה אחת.
- 21 ⁴ בעל את זו ובעל את זו, בעל את זו ועשה מאמר בזו,
- 22 בעל את זו ונתן גט לזו, בעל את זו וחלץ לזו - אין אחר בעילה ⁶³ כלום.
- 23 חלץ לזו וחלץ לזו, חלץ לזו ועשה מאמר בזו,
- 24 בעל את זו ונתן גט לזו, חלץ את זו ובעל לזו - אין אחר חליצה ⁶⁴ כלום.
- 25 ⁵ אע"פ שאמרו אין אחר בעלה כלום, ⁶⁵ חליצה אחר בעילה פוסלת בכהונה.
- 26 כיצד?
- 27 שלש יבמות ליבם אחד, עשה מאמר בזו ובעל את זו וחזר ועשה מאמר בזו,
- 28 נחמיה אומר: הראשונה צריכה גט, אין אחר בעילה כלום,
- 29 מקל וחומר, ומה אם חליצה שפוסלת בכהונה אחר בעילה, אין אחריה כלום,
- 30 בעילה שאינה פוסלת בכהונה בעילה אחר חליצה - אינו דין שלא יהא אחריה כלום.
- 31 וחכמים אומרים: צריכות שלשה גיטין וחליצה אחת מהן.
- 32 אימתי אמרו אין אחר בעילה כלום, בזמן שכתחילה, אינה בתחילה - הרי היא כמאמר.
- 33

סליק פירקא

פרק ח

- 1 ¹ בן תשעה שנים ויום אחד עמוני ומואבי, מצרי ואדומי, כותי ונתני וממזר,
- 2 שבא על בת כהן ועל בת לוי ועל בת ישראל - פסלה מן הכהונה.
- 3 ר' יוסי אומר כל שזרעו כשר היא כשירה, וכל שזרעו פסול היא פסולה.
- 4 רבן שמעון בן גמליאל אומר
- 5 כל שאתה מותר לישא את בתו - אתה מותר לישא את אלמנתו,
- 6 אי אתה מותר לישא את בתו - אי אתה מותר לישא את אלמנתו.

⁶³ ראו תוכ"פ.⁶⁴ ראו תוכ"פ.⁶⁵ ראו תוכ"פ.

- 7 ² לויה שנשבית בתה - כשירה לכהונה.
 8 ליום המייחסין באימן לא חששו להם חכמים.
 9 לויה שנשבית ושנבעלה בעילת זנות - נותן לה את המעשר.
 10 בת לוי מן הנתינה ומן הממזרת - אין נותנין לה את המעשר.
 11 ³ כהן הדיוט שנשא את האיילונית הרי זה מאכילה בתרומה.
 12 כהן גדול לא ישא אנוסתו ומפותתו, אבל נושא הוא את ממאנת בו⁶⁶ כהן גדול שמת
 13 אחיו חולץ הא אם יש שם אחין אינו חולץ.
 14 מפני מה אמרו כהן גדול שעשה מאמר ביבמתו לא יכנס, שאין מאמר קונה קינין גמור.

חטיבה חדשה?

- 15 ⁴ לא יבטל אדם מפיריה וריביה אלא אם כן יש לו בנים. ובני בנים הרי הן כבנים.
 16 מת אחד מהן, או שנעשה אחד מהם סריס - אינו רשאי ליבטל.
 17 האיש אינו רשאי שלא אשה, והאשה רשאה לישוב שלא איש.
 18 האיש אינו רשאי לישא עקרה וזקינה, איילונית וקטנה ושאינה ראויה לוולד,
 19 האשה רשאה שתינשא אפילו לסריס.
 20 האיש אינו רשאי לשתות כוס עיקרין שלא יוליד, והאשה רשאה לשתות כוס עיקרין שלא תלד.
 21 ר' יהודה אומר: המסרס את הזכרים - חייב, ואת הנקיבות - פטור.
 22 ר' נתן אומר⁶⁷ בית שמאי אומ': שני זכרים, בבניו של משה, שנ' "ובני משה גרשם ואליעזר".
 23 ובית הלל אומר: זכר ונקבה, שנ' "זכר ונקבה בראם".
 24 ר' נתן אומר: בית שמאי אומר זכר ונקבה, ובית הלל או' או זכר או נקבה.
 25 ⁵ נשא אשה, ושהה עמה עשר שנים, ולא ילדה - אינו רשאי ליבטל, אלא יוציא ויתן כתובה,
 26 שמא לא זכה ליבנות הימנה.
 27 ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר, "מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען".
 28 ולפי דרכינו למדנו שאין ישיבת חוצה לארץ עולה להן מן המינין.
 29 ⁶ היה הוא חולה או שהיתה היא חולה,
 30 או שהלך בעלה למדינת הים, או שהיה בעלה חבוש בבית האיסורין - אין עולין להן מן המינין.
 31 גירשה, תלך ותינשא לאחר, שמא לא זכת ליבנות הימנו.
 32 עד כמה מותרת לינשא? עד שלשה פְּעָמִים.
 33 מיכן ואילך לא תינשא אלא למי שיש לו אשה ובנים.
 34 הא אם נישאת למי שאין לו אשה ובנים תצא בכתובה, מפני שנישואיה נישואי טעות.
 35 ⁷ ר' עקיבא אומר: כל השופך דמים הרי זה מבטל את הדמות, שנ' "שופך דם האדם באדם דמו ישפך...".
 36 ר' אלעזר בן עזריה⁶⁸ או': כל שאינו עוסק בפריה ורביה מבטל את הדמות,⁶⁹
 37 שנ' "כי בצלם אלקים עשה את האדם" וכת' "ואתם פרו ורבו".
 38 בן עזאי אומר: כל מי שאינו עוסק בפריה ורביה הרי זה שופך דמים ומבטל את הדמות,
 39 שנ' "כי בצלם אלקים עשה את האדם ואתם פרו ורבו".
 40 אמר לו ר' אלעזר: נאין דברים כשהן יוצאין מפי עושיהם.
 41 יש נאה דורש ונאה מקיים, בן עזאי נאה דורש ואין נאה מקיים.

⁶⁶ ראו תוכ"פ, עמ' 66.

⁶⁷ ראו תוכ"פ, עמ' 70.

⁶⁸ ראו תוכ"פ.

⁶⁹ ראו תוכ"פ, עמ' 75.

42 אמר לו: מה אעשה, חשקה נפשי בתורה ויתקיים העולם על ידי אחרים.

סליק פירקא

פרק ט

- 1 ¹ בת ישראל שנישאת לכהן, הכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל,
- 2 עבדי מלוג אוכלין מכוחה, ועבדי צאן ברזל אוכלין מכוחו.
- 3 אילו הן עבדי מלוג, אם פחתו ואם הותירו הרי הן שלה.
- 4 אילו הן עבדי צאן ברזל, אם פחתו ואם הותירו הרי הן שלו.
- 5 הכנסתן בדמים נטלתן בדמים ילדים נטלתן נערים נערים נטלתן זקנים.
- 6 אילו ואילו פירותיהן לבעל, אילו ואילו הבעל חייב במזונותיהן.
- 7 זה וזה אין יכולין למכור.
- 8 האיש אין יכול למכור, מפני שמשועבדין לאשה,
- 9 והאשה אינה יכולה למכור, מפני שפירותיהן לבעל.
- 10 מת והניחה כמות שהיא, עבדי מלוג אינן אוכלין, בדרך שאינה אוכלת,
- 11 עבדי צאן ברזל אוכלין, מפני שבחזקת היורשין עד שעה שינתנו לה.
- 12 הניח לה בנים, אילו ואילו אוכלין.
- 13 הניחה מעוברת, אילו ואילו אינן אוכלין.
- 14 הניח לה בנים והניחה מעוברת,
- 15 עבדי מלוג אוכלין, בדרך שהיא אוכלת,
- 16 עבדי צאן ברזל אינן אוכלין, מפני שחלקן של עובר בהן.
- 17 ר' ישמעאל בר' יוסי אומר משום אביו: הבת מאכלת, ואין היורשין מאכילין.
- 18 ר' שמעון אומר: כולן זכרים יאכילו, כולן נקיבות לא יאכילו, שמא יהא עובר זכר, אין לבת במקום הבן.
- 19 ² בת כהן שנישאת לישראל, הכניסה לו בין עבדי מלוג ובין עבדי צאן ברזל והניחה כמות שהיא,
- 20 עבדי מלוג אינן אוכלין, בדרך שאינה אוכלת,
- 21 ועבדי צאן ברזל אוכלין, מפני שבחזקת היורשין עד שעה שינתנו לה.
- 22 חרש שוטה וקטן שקנו עבדים אינן אוכלין בתרומה,
- 23 אבל אם קנו להם בית דין, או שקנו להם אפיטרופין,
- 24 או שנפלה להם ירושה ממדינת הים וממקום אחר - הרי אילו אוכלין בתרומה.
- 25 לא יצא הרוצח מחוץ לגבול עיר מקלטו.
- 26 כהן שהיקנה את עבדו לישראל, אפילו אחד ממאה שבו - אינן אוכלין בתרומה.
- 27 אשת כהן שקנתה עבדים, ועבדיה שקנו עבדים - הרי אילו אוכלין בתרומה.
- 28 עבד כהן שברח ואשת כהן שמרדה - הרי אילו אוכלין בתרומה.
- 29 לא יצא הרוצח מחוץ לגבול עיר מקלטו, בחזקת שכהן גדול קיים.
- 30 ³ העובר והיבם והאירוסין והחרש ובן תשע שנים ויום אחד פוסלין ולא מאכילין.
- 31 אמר ר' שמעון: בזו מידת הדין לוקה,
- 32 אם מעשה לפסול, יהא מעשה להאכיל, אם אין מעשה להאכיל, לא יהא מעשה לפסול.
- 33 בתו פיקחת הנשואה לאחיו חָרֵשׁ, צרתה פטורה מן החליצה ומן הייבום, מקל וחומר,
- 34 אם נישואי בתה נישואין, נישואי צרתה נישואין,
- 35 אין נישואי בתה נישואין, אין נישואי צרתה נישואין.
- 36 בתו חרשת הנשואה לאחיו פיקח, צרתה חולצת ולא מתיבמת.

- 37 והחרשת שהשיאה אביה - הרי היא כפיקחת לכל דבר.
- 38 ⁴ בת ישראל פיקחת שנישאת לכהן חָרַש אינה אוכלת בתרומה.
- 39 עיברה לא תאכל וילדה תאכל.
- 40 בת ישראל חרשת שנישאת לכהן פיקח אינה אוכלת בתרומה.
- 41 עיבירה לא תאכל, נתחתך עובר במעיה תאכל.
- 42 בת כהן פיקחת שנישאת לישראל שוטה, טובלת מִחֵיק בעלה ואוכלת בתרומה לערב.
- 43 עיבירה לא תאכל, וילדה לא תאכל.
- 44 כל שיש לה זרעה מכהן, בין בזכרים בין בנקיבות, אפילו זרע מזרע - הרי זו אוכלת בתרומה.
- 45 היתה בתה מישראל נשואה לכהן אינה אוכלת בתרומה עד שיהא לה זרע מכהן תחילה.
- 46 ⁵ כהנת שמת עוברה בתוך מיעיה - הרי זו אוכלת בתרומה.
- 47 האשה שמקשה לוולד - מחתכין את העובר שבמעיה, אפילו בשבת,
- 48 מוציין אותו איברים איברים, מפני שחיייה קודמין לחייו.
- 49 יצא ראשו אפילו ליום שיני אין נוגעין בו, שאין דוחין נפש מפני נפש.
- סליק פירקא

פרק י

- 1 ¹ בת ישראל פיקחת שנתארשה לכהן פיקח,
- 2 ולא הספיק לכונסה עד שנתחרש - אינה אוכלת בתרומה.
- 3 מת, ונפלה לפני יבם, אפילו חרש - אוכל בתרומה.
- 4 ייפה כח היבם להאכיל מכח הבעל.
- 5 בת ישראל פיקחת שנתארשה לכהן פיקח,
- 6 ולא הספיק לכונסה עד שנתחרש - אינה אוכלת בתרומה.
- 7 מת, ונפלה לפני יבם, אפילו חרש - אוכלת בתרומה.
- 8 ייפה כוח היבם להאכיל מכח הבעל.
- 9 בת ישראל פיקחת שנישאת לכהן חרש - אינה אוכלת בתרומה.
- 10 מת ונפלה לפני יבם, פיקח – אוכלת, וחרש - אינה אוכלת.
- 11 אינה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה לשום נישואין ותיבעל לשום אישות.
- 12 בת ישראל חרשת שנישאת לכהן פיקח - אינה אוכלת בתרומה.
- 13 מת ונפלה לפני יבם אפילו פיקח - אינה אוכלת.
- 14 ² בית ישראל פיקחת שנתארשה לכהן פיקח ונכנסה לחופה לשום נישואין,
- 15 ולא הספיק לבועלה עד שנעשה פצוע דכא וכרות שפכה –
- 16 כשירה לכהונה וכשירה לאכול בתרומה, מפני שבאתה לכלל היתר שעה אחת.
- 17 עודה ארוסה ונעשה פצועה דכא וכרות שפכה - אינה אוכלת בתרומה.
- 18 אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, נכנסה לחופה לשום נישואין,
- 19 ולא הספיק לבועלה עד שמת – כשירה לכהונה, וכשירה לאכול בתרומה.
- 20 ואם בעלה - פסולה לכהונה ופסולה לאכול בתרומה.
- 21 טומטום אינו אוכל, אשתו ועבדיו אוכלין.
- 22 משוך ומי שנולד מהול - הרי אילו אוכלין בתרומה.
- 23 אנדרגינס אוכל בתרומת אבל לא בקדשים.
- 24 טומטום אינו אוכל לא בתרו' לא בתרומות ולא בקדשים.
- 25 אמר ר' אלעזר שמעתי באנדרגינס שחייבין על משכבו סקילה כזכר.

- 26 במה דברים אמורים בזמן שבא עליו דרך זכרות, לא בא עליו דרך זכרות פטור.
- 27 ³ איזה הוא פצוע דכא? כל שנפצע אחת מביציו, או שנימוקה, או שניקבה, או שחסרה.
- 28 אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה:
- 29 אני שמעתי בכרם ביבנה מי שאין לו אלא ביצה אחת הרי הוא כסריס חמה.
- 30 אמר ר' יוסי:
- 31 מעשה באחד מכפר מנורי שעלה לראש הגזית ונפל ונפצע אחת מביציו, ובא על אשתו ומת,
- 32 ובאו ושאלו את ר' יוחנן בן נורי אשתו מהו הוא שתתייבם?
- 33 אמר להם: עד שאתם שואלין מהו שתתייבם, שאלוני מהו שתאכל בתרומה?
- 34 שפסולה מן הכהונה ופסולה מלאכול בתרומה.
- 35 ⁴ איזהו כרות שפכה? כל שנכרת הגיד מן העטרה ולפנים.
- 36 נשתתיר מן העטרה כחוט השערה סמוך לראש מקיף את כולו - כשר.
- 37 ניקב מלמטה פסול מפני ששופך נסתם כשר מפני שמוליד. וזה הוא פסול שחוזר להכשירו.
- 38 ⁵ מעוך וכתות ונתוק וכרות כולן בביצים דברי ר' יהודה.
- 39 ר' אליעזר בן יעקב אומר: כולן בגיד. ר' יוסי וא': מעוך וכתות בביצים, נתוק וכרות בגיד.
- 40 ⁶ איזה הוא סריס חמה? כל ששהא עשרים שנה ולא הביא שתי שערות.
- 41 אף על פי שהביא לאחר מיכן הרי הוא כסריס לכל דבריו.
- 42 אילו הן סימניו, כל שאין לו זקן, ובשרו מחליק.
- 43 רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' יהודה בן יאיר: כל שאין מימי רגליו מעלין רתיחה
- 44 ויש אומרים: כל שאין מימי רגליו מחמיצין וכל שאינו עושה כיפה.
- 45 ויש אומרים: כל ששכבת זרעו דוחה.
- 46 אחרים אומרים: כל הטובל בצונן בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל.
- 47 ר' שמעון בן אלעזר אומר: כל שקולו לקוי, ואינו ניכר בין איש ובין אשה.
- 48 ⁷ איזו היא איילונית? כל ששהת עשרים שנה ולא הביאה שתי שערות.
- 49 אף על פי שהביאה שתי שערות לאחר מיכן - הרי היא כאיילונית לכל דבריה.
- 50 אילו הן סימניה: כל שאין לה דדין ושערה לקוי ומקשה בשעת בעילה.
- 51 ר' שמעון בן אלעזר אומר: כל שקולה לקוי, ואינה ניכרת בין איש ובין אשה.
- 52 רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין לה שיפולי מיעים כנשים.

סליק פירקא

פרק יא

- 1 ¹ טומטום שקידש - קידושיו קידושין. נתקדש - קידושיו קידושין. חולץ וחולצין את אשתו.
- 2 הא אם יש אחין - אין חולץ ואין מייבם, אבל מיבמין את אשתו.
- 3 ר' יוסה ב⁷⁰ ר' יהודה אומ': לא חולץ ולא חולצין את אשתו, ולא מייבמין את אשתו,
- 4 שמא יקרע, והרי הוא סריס חמה.
- 5 ² סריס חמה ואנדרגינס ואח מאם וגר ועבד משוחרר - לא חולצין ולא מייבמין.
- 6 כיזה צד? מתו והניחו נשים ולהם אחין ובאו אחין ועשו מאמר ונתנו גט או חלצו לא עשו כלום.
- 7 אם בעלו פסלו מן הכהונה וחייבין בקרבן.
- 8 מתו אחין והניחו נשים ולהם אחים ובאו אחים ועשו מאמר ונתנו גט או חלצו לא עשו ולא כלום.

⁷⁰ ראו תוכ"פ, עמ' 106.

- 9 אם בעלו פסלו מן הכהונה וחייבין בקרבן.
- 10 פצוע דכא וכרות שפכה וסריס אדם וזקן או חולצין או מייבמין.
- 11 כאיזה צד? מתו והניחו נשים ולהן אחין ובאו אחין ועשו מאמר ונתנו גט או חלצו - מה שעשה עשוי.
- 12 אם בעלו - קנו, ופטרו את הצרות ואסורין לקיים, שנ' "לא יבא פצוע".
- 13 מתו אחין והניחו נשים ולהם אחים ובאו הן ועשו מאמר ונתנו גט או חלצו - מה שעשו עשוי.
- 14 אם בעלו - קנו, ופטרו את הצרות.⁷¹
- 15 ³ וזה וזה אינן זכאין בירושתה. ר' אלעזר אומר: הראשון זכאי בירושתה.
- 16 ⁴ האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך והורוה בית דין להינשא
- 17 והלכה ונישאת אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - חייבת קרבן על כל ביאה וביאה,
- 18 דברי ר' אליעזר.
- 19 וחכמים אומרים: קרבן אחד על הכל.
- 20 ומודים חכמים לר' אליעזר שאם נישאת לחמשה בני אדם שחייבת קרבן לכל אחד ואחד.
- 21 ר' שמעון אומר: אם עשה בית דין הוראתו -
- 22 כזדון האיש באשה, אם נישאת על פי עצמה - כשגגת האיש באשה.
- 23 ⁵ האשה שהלך בעלה למדינת הים,
- 24 ובאו ואמרו לה מת בעליך, והלכה ונישאת על פי עצמה, והלך בעלה למדינת הים,
- 25 ובאו ואמרו לה מת בעליך, והלכה ונישאת על פי עצמה, והלך בעלה למדינת הים,
- 26 והרי כולם ממשמשין ובאין,
- 27 הרי זו יוצאה מכולם, ומותרת לחזור לראשון.
- 28 ביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון - פוטרת את צרותיה,
- 29 מן השיני ומן השלישי - אין פוטרת את צרותיה.
- 30 אם בא עליה לשום אישות לאחר מיתת הראשון,
- 31 ביאתה או חליצתה של אחת מהן מאחיו השיני פוטרת את צרותיה,
- 32 מן השלישי ומן הרביעי אין פוטרת את צרותיה.
- 33 ⁶ האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים,
- 34 ובאו ואמרו לה מת בניך ואחר כך מת בעליך ונתייבמה, ואחר כך אמרו לה חילוף היו הדברים,
- 35 לא שהיתה ראויה להתייבם אלא להינשא - כל ולדות שילדו הרי אילו ממזרים.
- 36 אמרו לה מת בעליך ואחר כך מת בניך ונישאת, ואחר כך אמרו לה חילוף היו הדברים,
- 37 לא שהיתה ראויה להתנשא אלא להתייבם - כל ולדות שילדה בחיי יבמה ממזרים,
- 38 דברי ר' מאיר שאמר משום ר' עקיבא, וחכמים אומרים אין ממזר ביבמה.
- 39 אמרו לה מת בעליך ונישאת, ואחר כך אמרו לה קיים היה ומת - הרי זו יוצאה בגט.
- 40 כל וולדות שילדה בחיי בעלה - ממזרים, לאחר מיתת בעלה - כשרים.
- 41 אמרו לה מת בעליך ונתקדשה, ואחר כך אמרו לה קיים היה ומת - הרי זו יוצאה בגט ובחליצה.
- 42 כל וולדות שילדה בחיי בעלה ממזרים, לאחר מיתת בעלה כשרים.
- 43 אמרו לה מת יבמך ונישאת ואחר כך אמרו לה קיים היה ומת - הרי זו יוצאה בגט.
- 44 כל ולדות שילדה בחיי יבמה ממזרים,
- 45 דברי ר' מאיר שא' משום ר' עקי'. וחכמ' אומ': אין ממזר ביבמה.

⁷¹ ראו תול"פ, עמ' 107.

- 46 ⁸ אמרו לה בתך מתה תחילה ואחר כך מת אחיך, ועמד ויבם את צרתה,
 47 ואחר כך אמרו לו חילוף היו הדברים, לא שהיתה ראויה להתייבם אלא להינשא,
 48 כל וולדות שילדו - הרי הם ממזרים.
 49 אמרו לו אחיך מת תחילה ואחר כך מתה בתך, והלכה צרתה ונישאת לאחר,
 50 ואחר כך אמרו לה חילוף היו הדברים, לא שהיתה ראויה להתייבם אלא להינשא,
 51 כל וולדות שילדה בחיי יבמה - ממזרות,
 52 דברי ר' מאיר שאמ' משום ר' עקי'. וחכמ' אומ': אין ממזר ביבמה.⁷²
 53 ⁹ חרש שנחלץ וחרשת שחלצה, והחולצת מן השוטה,
 54 וכן השוטה שחלצה, והחולצת מן הקטן תצא ושלשה עשר בה, דברי ר' מאיר שאמ' משום ר' עקיבא.
 55 וחכמ' אומ': אין ממזר ביבמה.
 56 ⁷ מי שהלכה אשתו למדינת הים, אמרו לה מתה אשתך, ונשא את אחותה,
 57 ואחר כך אמרו לו קיימת היתה ומתה - הרי זה יקיים. הוולד הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר.
 58 אמרו לו מתה אשתך, והלך ונשא את אחותה והלכה לה למדינת הים,
 59 ובאו ואמרו לו מתה אשתך, ונשא את אחותה והלכה לה למדינת הים,
 60 ובאו ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה והלכה לה למדינת הים,
 61 והרי כולם ממשמשות ובאות,
 62 אשתו ראשונה פוטרת את צרותיה, והשאר כולן אינן נשיו.
 63 אם בא על השנייה לשום אישות לאחר מיתת הראשונה -
 64 אשתו שנייה פוטרת את צרותיה, והשאר כולן אינן נשיו.
 65 ¹⁰ בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת - חולצת ולא מתייבמת,
 66 שביאת בן תשע ויום אחד כמאמר בגדול.
 67 ר' שמעון אומ': או חולצת או מתייבמת,
 68 שאם ביאתו ביאה תתייבם, שאשתו של שיני,
 69 אין ביאתו ביאה תתייבם, שאשתו של ראשון.
 70 בן תשע שנים ויום אחד הוא פוסל על ידי אחין בדבר אחד, והם פוסלין על ידיו בארבעה דברים.
 71 הוא פוסל על ידי אחים בביאה, והן פוסלין על ידיו בביאה, ובגט, ובמאמר, ובחליצה.
 72 וכשם שהוא אין פוסל על ידי אחין בגט ובמאמר ובחליצה,
 73 כך הן לא יפסלו זה על ידי זה בגט ובמאמר ובחליצה.
 74 כיצד?
 75 שני אחים בני תשע שנים ויום אחד, בא זה ועשה מאמר, בא זה ועשה מאמר,
 76 בא זה ונתן גט, בא זה וחלץ - לא עשה כלום.
 77 ר' מאיר אומר: חולצת מן הקטן נפסלה מזה ומזה.
 78 בא זה⁷³ ובעל, בא זה ובעל - נפסלה משניהם.
 79 ר' שמעון אומר: הראשון יקיים והשיני יוציא,
 80 שביאת הראשון ביאה וביאת השיני אינה ביאה,
 81 ואין ביאה אחר ביאה, אין ביאת הראשון ביאה, ואין ביאת השיני ביאה.
 82 ¹¹ בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ואחר כך בא על צרתה פוסל על ידי עצמו.

⁷² ראו תול"פ, עמ' 116 לשו' 49-50.⁷³ א (בזה) [בא זה].

- 83 ר' שמעון אומר לא פסל שביאתו על הראשונה ביאה ואין ביאתו על השנייה ביאה.
 84 במה דברים אמורים בביאת בן תשע שנים ויום אחד, אבל חרש ושוטה שבעלו קנו ופטרו את הצרות.
 85 שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו - נשיהם פטורות מן החליצה ומן הייבום.
 86 זה הכלל כל ביאה שצריכה דעת הרי זו ביאה, ושאינה צריכה דעת הרי זו אינה ביאה.

סליק פירקא

פרק יב

- 1 ¹ ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו, <פ"א מ"א>
 2 שנ' "לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו",
 3 ואומ' "ערוות אשת אחיך לא תגלה ערות אחיך הוא",
 4 ואומ' "ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו", נתנו עינין לו.
 5 ² הגירות שנתגירו בניה עמה <ראו פ"א מ"ב>
 6 היתה הורתם ולידתן שלא בקדושה - לא חולצין ולא מייבמין, ואין חייבין משום אשת אח
 7 היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה - או חולצין או מייבמין, אבל חייבין משום אשת אח
 8 היתה הורתן ולידתן בקדושה - הרי היא כבת ישראל לכל דבר.
 9 ³ חמש נשים שנתערבו וילדותיהן הגדילו התערבות ונשאו נשים ומתו <פ"א מ"ג>
 10 מקצתן אחין ומקצתן אין אחין - אחין חולצין ושאיין אחים מיבמין
 11 מקצתן כהנים ומקצתן אינן כהנים חולצין ושאינן כהנים מיבמין
 12 מקצתן אחים ומקצתן כהנים - חולצין ולא מיבמין
 13 ספק שהיא אמו וספק שהיא בתו וספק שהיא אחותו - חולצין ולא מיבמין.
 14 זה הכלל, כל הספיקות ביבמה - חולצין ולא מיבמין.
 15 ⁴ כיצד חולץ אדם לאמו מספק?
 16 אמו ואשה אחרת ולהן שני זכרים, וחזרו וילדו שתי נקיבות במחבא,
 17 ועמדו שנים הראשונים, זה לקח אמו של זה וזה לקח אמו של זה, ומתו בלא וולד,
 18 זה חולץ לשתייהן, וזה חולץ לשתייהן.
 19 נמצא אדם זה חולץ לאמו מספק.
 20 כיצד חולץ אדם לאחותו מספק?
 21 אמו ואשה אחרת ילדו שתי נקיבות במחבא,
 22 ונישאו לשני אחים מאב אבל לא מאם, ומתו בלא וולד - חולץ לשתייהן.
 23 נמצא אדם זה חולץ לאחותו מספק.
 24 ⁵ כיזה צד חולץ אדם לבתו מספק?
 25 אשתו ואשה אחרת ילדו שתי נקיבות במחבא,
 26 ונישאו לשני אחין מאב אבל לא מאם ומתו בלא וולד חולץ לשתייהן.
 27 נמצא אדם זה חולץ לבתו מספק.
 28 ⁶ כהנת שנתערב וולדה בולד שפחתה <ראו פ"א מ"ה>
 29 אין אוכלין במורם מקדשי קדשים, שאין עבדי כהנים אוכלין מהם,
 30 אבל אוכלין במורם מקדשים קליו, שכן עבדי כהנים אוכלין מהם.
 31 שניהם יוצאין לגורן ונוטלין חלק אחד, שאין נותנין לעבד אלא אם כן היה רבו עימו.
 32 ר' יוסי אומר: יכול לומר לו אם ברשות רבי אני תן לי ברשות רבי, אם לאו תן לי ברשות עצמי.
 33 הגדילו התערבות ושיחררו זה את זה <ראו פ"א מ"ה> אין אוכלין במורם מקדשים קלים,
 34 שאין זרים אוכלין מהם.

- 35 ר' יהודה אומר: מוכר תרומה ולוקח בדמיה חולין,
 36 שכל שאינו אוכל בקדשי אחרים אינו אוכל בקדשי עצמו.
 37 ⁷ מי שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים, ונישאת וילדה, ואין יודע <ראו פ"א מ"ו>
 38 אם בחזקת הראשון הוא, הרי הוא בנו של ראשון,
 39 אם בחזקת השיני הוא, הרי הוא בנו של שיני.
 40 ספק בן תשעה לראשון ובן שבעה לאחרון,
 41 היכה את זה וחזר והיכה את זה, קילל את זה וחזר וקילל את זה - פטור. <ראו פ"א מ"ו>
 42 היכה שניהם כאחד וקילל שניהם כאחד - חייב.
 43 ר' יהודה אומר:
 44 המכה את אביו ואת אחר כאחד - חייב, והמקלל את אביו ואת אחר כאחד - פטור.
 45 היו לה בנים מן הראשון ובנים מן השני - הן חולצין ולא מיבמין. וכן הוא להן חולץ ולא מיבם.
 46 היו לו אחין מן הראשון ואחין מן השיני שלא מאותה האם - הוא להן חולץ ולא מיבם. <פ"א מ"ו>
 47 הא אם יש שם אחים אין חולץ, והן לו אילו חולצין ואילו מיבמין.
 48 ⁸ האשה שיצא עליה שם רע, כל ולדות כשרין, מפני שבחזקת הבעל.
 49 ר' יהודה אומר: שניהם מבית אב אחד ושניהם ממשמר אחד - נוטלין חלק אחד. <ראו פ"א סוף מ"ז>

חטיבה חדשה

- 50 ⁹ מצות חליצה בשלשה. <ראו פ"ב ריש מ"א> ובלבד שיודעין להקרות. ור' יהודה אומ': בחמשה.
 51 אמר ר' אלעזר בר' שמעון: מעשה וחלצה לפני ר' ישמעאל ביחידי בלילה.
 52 ¹⁰ חלצה בסנדל שניפחת ומקבל את רוב הרגל, במנעל שנפרם וחופה את רוב הרגל,
 53 בסנדל של שעם, ובסנדל של סיד, במקו,
 54 ובקב של קיטע, ובסמיכות הרגלים, ובאנפיליא של עור,
 55 בין עומד ובין יושב ובין מוטה, החולצת מן הסומא - חליצתה כשירה.
 56 ניפחת ואין מקבל את רוב הרגל, ניפרס ואין חופה את רוב הרגל,
 57 בסמיכות ידיים, ואנפיליא של בגד, החולצת מן הקטן - חליצתה פסולה.
 58 ¹¹ אמר ר' יהודה:
 59 אילו ראה ר' אליעזר סנדל של עץ של עכשיו היה אומר הרי הוא כסנדל לכל דבר.
 60 אמר ר' יוסי: מצאתי זקן אחד מנציבין,
 61 נומתי לו: בקיא היה לך בר' יהודה בן בתירה?
 62 אמר לי: הן, ועל שולחני היה תדיר. ⁷⁴
 63 נומתי לו: ראיתו שחלץ מימך?
 64 אמר לי: הן.
 65 במנעל או בסנדל?
 66 אמר לי: וכי יש חולצין במנעל?
 67 אמרתי: מה ראה ר' מאיר לומר שחולצין במנעל?
 68 ר' יעקב אומר משמו: מודה היה ר' מאיר שאין חולצין במנעל.

חטיבה חדשה

- 69 ¹² קטנה שחלצה - תחלוץ משתגדיל. אם לא חלצה, חליצתה פסולה, דברי ר' אליעזר.
 70 וחכמים אומרים: אם לא חלצה, חליצתה כשירה.

⁷⁴ על פי ד.ו. א אלו הן ועל שולחני היה תדיר.

- 71 הותרו לו רצועות מנעל וסנדל או ששמט את רוב הרגל - חליצתה פסולה,
 72 ואם רצה להחזיר - לא יחזיר.
 73 חלצה ולא רקקה ולא קראתה - חליצתה פסולה, ואם רצה להחזיר - לא יחזיר.
 74 רקקה ולא קראתה ולא חלצה - חליצתה פסולה,
 75 אם רצה להחזיר - לא יחזיר.
 76 קראתה ולא רקקה ולא חלצה - לא עשה כלום ויכול להחזיר.
 77 ¹³ חליצה המוטעית - כשירה.
 78 חלץ לה, והוא מתכוין והיא אינה מתכוונת, היא מתכוונת הוא אינו מתכוין - פסולה.
 79 חליצה המעושית בבית דין של ישר' - כשירה, ובבית דין של גוים - פסולה.
 80 בגוים, חובטין אותו ואומרין לו עשה מה שר' פלוני אומ' לך.

חטיבה חדשה

- 81 ¹⁴ חולצין לאשה, אף על פי שאין מכירין אותה. ממאנין לאשה, אף על פי שאין מכירין אותה.
 82 האשה שאמרה חלצתי - תביא ראיה לדבריה. מיאנתי - תביא ראיה לדבריה.
 83 ¹⁵ בראשונה היו כותבין ⁷⁵ שטרי חליצה,
 84 הקרבת פלוני לקדמנא ושרת סיניה מעל ריגלוהי דימינא,
 85 ורקת קדמנא רוק דמיתחזי, ואמרת ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו.
 86 ר' שמעון אומר משום ר' עקיבא: חליצה מעכבת, ואין ריקקה מעכבת.
 87 ר' שמעון בן אלעזר אומר: הוא לא רצה להקים לאחיו שם בישר',
 88 יבוא ויטול לו שם תחת השם, "ונקרא שמו בישר' בית חלוץ הנעל".
 89 מצוה בדיינים ולא מצוה בתלמידים.
 90 ר' יהודה אומר: מצוה על כל העומדים לומר חלוץ הנעל חלוץ הנעל.
 91 אמר ר' יהודה: פעם אחת היינו יושבין לפני ר' טרפון, ואמר לנו ענו כולכם חלוץ הנעל חלוץ הנעל.

סליק פירקא

פרק יג

חטיבה חדשה – מיאון קטנה

- 1 ¹ בראשונה היו כותבין ⁷⁶ שטרי מיאון, לא שפיא ליה, ולא רעיא ליה, ולית היא צביא לאיתנסבא ליה.
 2 בית הילל אומ': בבית דין ושלא בבית דין, <פ"ג מ"א> בלבד שיהו שלשה.
 3 ר' יוסי בר' יהודה ור' אלעזר בר' שמעון אומ': אפילו בפני שנים.
 4 כיצד מיאון?
 5 אי אפשי בפלוני בעלי, אי אפשי בקידושין שקידשוני, אימה או אחי.
 6 אפילו היא יושבת באפריון והלכה אצל מי שנתקדשה לו,
 7 ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי - אין מיאון גדול מזה.
 8 ר' יהודה אומר:
 9 אפילו נכנסה ליטול חפץ מן חנווני, ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי - אין מיאון גדול מזה. ⁷⁷
 10 יותר על כן אמר ר' יהודה:
 11 אפילו אורחין מסובין בפניו, ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי - אין לך מיאון גדול מזה. ⁷⁸

⁷⁵ ראו להלן, ריש פרק יג.

⁷⁶ ראו לעיל, פ"ב ריש ה"ו. ומעניינת חלוקת הפרקים. וראו ראו מ' הלברטל וא' שמש, "על המיאון: תולדותיה הסבוכות של תופעה הלכתית חריגה", תרביץ פב (תשע"ד), עמ' 379 הע' 9.

⁷⁷ ראו הלברטל ושמש, מיאון, עמ' 377.

⁷⁸ ראו הלברטל ושמש, מיאון, עמ' 378-379.

- 12 ² קטנה שקידשה את עצמה, או שהשיאה את עצמה בחיי אביה –
 13 אין קידושה קידושין, ואין נישואיה נישואין.
 14 ³ הממאנת באיש - אין לה כתובה, נתן לה גט - יש לה כתובה.
 15 ר' אליעזר אומר: אין מעשה קטנה כלום, <פ"ג מ"ג>
 16 ואינו זכאי לא במציאתה ולא במעשי ידיה ולא בהפר נדרה, אין יורשה, ואין מיטמא לה,
 17 ואינה אשתו לכל דבר, בלבד שצריכה הימנו מיאון.
 18 ר' יהושע אומר: זכאי במציאתה ובמעשי ידיה ובהפר נדרה, ויורשה, ומיטמא לה,
 19 הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שיוצאה הימנו במיאון.⁷⁹
 20 ⁴ אמר ר' ישמעאל: חזרתי על כל מידות חכמים ולא מצאתי אדם שמידתו שווה בקטנה, חוץ מר' אליעזר,
 21 ורואה אני את דברי ר' אליעזר מדברי ר' יהושע, שר' אליעזר השווה את מידתו ור' יהושע חלק.⁸⁰
 22 ⁵ הממאנת באיש והחזירה אליו, ומת - או חולצת או מתייבמת.
 23 וגירשה החזירה אליו, ומת - או חולצת או מתייבמת.
 24 ר' אלעזר אומר: חולצת ולא מתייבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת.
 25 מוידים חכמים לר' אליעזר בקטנה שהשיאה אביה, וגירשה, והחזירה אליו, ומת -
 26 שחולצת ולא מתייבמת,
 27 מפני שגירושה גירושין גמורין, ואין חזרתה חזרה גמורה.
 28 במה דברים אמורים, בזמן שגירשה קטנה והחזירה קטנה,
 29 אבל גרשה קטנה והחזירה גדולה, או שגירשה קטנה והחזירה קטנה, וגדלה תחתיו, ומת -
 30 או חולצת או מתייבמת.
 31 ר' אלעזר אומר: חולצת ולא מתייבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת.
 32 זה הכלל: גט אחר המיאון - אסורה לחזור לו, מיאון אחר הגט - מותרת לחזור לו. <פ"ג סוף מ"ד>
 33 רבן שמעון בן גמליאל ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' יהושע בן קרחא אומר:
 34 בין כך ובין כך הואיל ויצאת הימנו בגט - אסורה לחזור לו.
 35 מעשה באחד שנשא את היתומה וגירשה והחזירה אליו ומיאנה בו ונישאת לאחר ומת.
 36 ובאו ושאלו את ר' יהודה בן בבא: מה הוא שתחזור לראשון?
 37 אמר להן: הואיל ויצאת הימנו בגט - אסורה לחזור לו.
 38 ⁶ רבן גמליאל אומר: אם מיאנה - מיאנה,
 39 אם לאו - ימתין עד שתגדיל ויכנוס, ותצא הלזו משום אחות אשה. <פ"ג מ"ז>
 40 שני אחין נשואין שתי יתומות, אחת קטנה ואחת חרשת,
 41 מת בעלה של קטנה - חרשת יוצאת בגט, וקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ.
 42 מת בעלה של חרשת - קטנה יוצאת בגט, וחרשת אסורה לעולם.
 43 אם בא עליה - יוצאה בגט והותרה.
 44 ⁷ מי שהיה נשואי שתי יתומות קטנות, ומת,
 45 ובא יבם על הראשונה, וחזר ובא על השנייה, או שבא אחיו על השנייה - נאסרו שתיהן עליו.
 46 וכן שתי חרשות.

⁷⁹ ראו ד' סבתו, ר' יהושע, עמ' 116. וראו הלברטל ושמש, מיאון, עמ' 383. ועמ' 386 הע' 43.⁸⁰ ראו הלברטל ושמש, מיאון, עמ' 385 הע' 38.

- 47 קטנה וחרשת,
- 48 בא יבם על הקטנה, חזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על חרשת - נאסרו שתיהן עליו.
- 49 חרשת יוצאה בגט, קטנה יוצאה בגט וחליצה, תמתין עד שתגדיל ותחלוץ.
- 50 פקחת וחרשת,
- 51 בא יבם על פקחת, וחזר ובא על חרשת, או שבא אחיו על חרשת - נאסרו שתיהן עליו.
- 52 חרשת יוצאה בגט, ופיקחת יוצאה בגט וחליצה.
- 53 גדולה וקטנה,
- 54 בא יבם על הגדולה, וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה - נאסרו שתיהן עליו.
- 55 קטנה יוצאה בגט, גדולה יוצאה בגט ובחליצה.
- 56 ר' אליעזר אומר: בכולם מלמדין את הקטנה שתמאן בו.
- 57 יבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי,
- 58 בין שאומר בעלתי ובין שאומר לא בעלתי - כופין אותו שיחלוץ לה.
- 59 לאחר שלשים יום - מבקשין הימנו שיחלוץ לה. <פי"ג מי"ב>
- 60 היא אומרת נבעלתי, והוא אומר לא בעלתי - הרי זו יוצאה בגט.
- 61 הוא אומר בעלתי, והיא אומרת לא נבעלתי, אף על פי שחוזר ואומ' לא בעלתי -
- 62 הרי זה יוציא בגט ובחליצה.
- 63 ר' יהודה אומר: נדרה שלא תתייבם, אפילו בחיי בעלה מבקשין הימנו שחולץ לה. <ראו פי"ג מי"ג>
- 64 כיזה צד מוציא ברמיזה? רומז ונותן לה גיטה. <ראו פי"ד מ"א>
- 65 פיקחת לפיקח ולו אח פיקח, פיקחת לחרש ולו אח פיקח - או חולץ או מייבם.
- 66 פיקחת לפיקח ולו אח חרש - כונס ואינו מוציא לעולם.
- 67 פיקחת לחרש, ולו אח חרש, חרשת לפיקחת, ולו אח,
- 68 חרשת לפיקח, ולו אח פיקח, חרשת לפיקח, ולו אח חרש,
- 69 חרשת לחרש ולו אח פיקח, חרשת לחרש ולו אח חרש -
- 70 כונס, אם רצה לקיים יקיים, אם רצה להוציא יוציא.
- 71 ⁸ שני אחין חרשין נשואין שתי אחיות פיקחות,
- 72 או שתי אחיות חרשות, או שתי אחיות אחת פיקחת ואחת חרשת,
- 73 וכן שתי אחיות חרשות נשואין לשני אחין פיקחין, או לשני אחין חרשין,
- 74 או לשני אחין אחד פיקח ואחד חרש,
- 75 שני אחין פיקחין נשואין שתי אחיות אחת פיקחת ואחת חרשת,
- 76 חרשת לפיקח ופיקחת לחרש - אין כאן לחליצה וליבום, אלא אשתו עמו, הלזו תצא משום אחות אשה.
- 77 אם היו נכריות יבניסו.
- 78 אם רצה לקיים יקיים, ואם רצה להוציא יוציא.

סליק פירקא

פרק יד

[א]

- 1 ¹ האשה שאמרה: גירשני בעלי, וחלץ לי יבמי, ונתיבמתי ליבמי, ומת - הרי זו אינה נאמנת.
- 2 כל אילו שאינן נאמנות להעידה, אף היא אינה נאמנת להעידן.
- 3 עד אומר מת ועד אומר לא מת, אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת - הרי זו לא תינשא. <פט"ו סוף מ"ה>
- 4 ר' מנחם בר' יוסי אומר: תינשא.⁸¹
- 5 עד אומר מת ונישאת, ובא אחד ואמ' לא מת - הרי זו לא תצא.
- 6 אבל כתחילה,
- 7 עד אומר מת ועד אומ' לא מת, אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת, אף על פי שנישאת - תצא.
- 8 אחת אומרת מת ושתיים אומרות לא מת - הרי שתי נשים כאיש אחד.
- 9 ר' נחמיה אומר:
- 10 כל מקום שהכשירו חכמ' עדות האשה כאיש אחד - הכל⁸² הולכין אחר הדיעות,
- 11 שתי נשים באשה אחת כשני עדים לאיש אחד.
- 12 שנים אומרים מת, ומאה אומרים לא מת - הרי מאה כשני עדים.

[ב]

- 13 ² קידש אחת מחמש נשים, ואין יודע איזו קידש, וכל אחת ואחת אומרת: אותי קידש, <פט"ו מ"ז>
- 14 לקח מקח מחמשה בני אדם, ואין ידוע מאיזה מהן לקח, וכל אחד ואחד אומר: ממני לקח.
- 15 אמר ר' שמעון בן אלעזר: לא נחלקו ר' טרפון ור' עקיבא
- 16 על שקידש אחת מחמש נשים
- 17 ואין יודע איזו קידש, וכל אחת ואחת אומרת אותי קידש, שמניח כתובה ביניהם ומסתלק,
- 18 על מה נחלקו, על שבעל.⁸³
- 19 וְעַל שֶׁלָקַח מִקַּח מַחֲמָשָׁה
- 20 ואין ידוע מאיזה לקח, כל אחד ואחד אומ' ממני לקח, שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק.
- 21 על מה נחלקו, על שגזל.
- 22 מודה ר' טרפון באומר לשנים גזלתי את אחד מכם מנה, ואין ידוע איזה מכם,
- 23 או אביו של אחד מכם הפקיד לו מנא, ואיני יודע איזה הוא -
- 24 נותן לזה מנה ולזה מנה, שהודה מפי עצמו.

[ג]

- 25 ³ האשה שהלך בעלה למדינת הים,
- 26 ובאו ואמרו לה מת בעליך, והיה לו אח כָּאן ויבמה ומת, ואחר כך בא בעלה -
- 27 אסור בה ומותר בצרתה, אסור בה ומותר באשת אחיו.
- 28 האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאתה ואמרה מת בעלי,
- 29 והיה כן זקן במדינה ומת - הרי זו אינה נאמנת.
- 30 האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאתה ואמרה מת בעלי - היא מותרת וצרתה אסורה <ראו פט"ו מ"ו>.
- 31 ר' אלעזר אומר: הואיל והותרה היא, הותרה צרתה.
- 32 נתיבמו, מתו יבמים - אסורות להינשא.
- 33 ר' אליעזר אומר: הואיל והותרו ליבמין, הותרו לכל אדם. <פט"ז סוף מ"ב>
- 34 שתי נשים, לזו עדים ובנים, לזו אין עדים ובנים - שתיהם מותרות.

⁸¹ תינשא - ד ו חסר. וראו תוכ"פ, עמ' 168.⁸² אחד הכל - א אם לאו.⁸³ על מה נחלקו על שבעל - א סומן למחיקה.

חטיבה חדשה – עד היכן מעידין עליו?

- 35 ⁴ נפל לבאר אַריות - אין מעידין עליו, לכבשן האש - מעידין עליו.
- 36 ניצטלב - אין מעידין עליו, נתגייד - מעידין עליו.
- 37 ר' שמעון בן אלעזר אומר: יכול הוא להיכוות ולהחיות.
- 38 נפל לְבוֹר מליאה נחשים ועקרבים - מעידין עליו.
- 39 ר' יהודה בן פתירא אומר: שמא חבר הוא.
- 40 נפל ליוורה של יין ושל שמן - מעידין עליו.
- 41 ר' אחא אומר: של שמן - מעידין עליו, של יין - אין מעידין עליו.
- 42 אלעזר בן מחבאי אומר: מעידין על השומא.
- 43 עֶבֶר פלוני, נתחז פלוני, אין פלוני בעולם, אין הימנו כלום, תינשא אשתו - אין מעידין עליו.
- 44 ⁵ נפל למים, בין שיש להם סוף ובין שאין להם סוף - אשתו אסורה, דברי ר' מאיר. <פט"ז מ"ד>
- 45 וחכמים אומרים: מים שיש להם סוף - אשתו מותרת, ושאין להם סוף - אשתו אסורה.
- 46 אמר ר' עקיבא:
- 47 כשהייתי בא בים, ראיתי ספינה שטבעה בים, והייתי מצטער על תלמיד חכם שהיה בתוכה,
- 48 וכשבאתי למזיגת קפוטקיא ראיתיו שיושב לפני ושואל הלכה.
- 49 נומתי לו: בני, היאך עליתה מן הים?
- 50 נומה לי: טרדני גל לחבירו וחבירו לחבירו, עד שהיגעתי ליבשה.
- 51 אמרתי, כמה גדולים דברי חכמים,
- 52 שהיו אומרים מים שיש להם סוף אשתו מותרת, ושאין להם סוף אשתו אסורה.
- 53 ⁶ אמר ר': ^[1] מעשה בשנים שהיו מכמרים מכמרות בירדן,
- 54 נכנס אחד למחילה של דגים, ושהה חבירו עליו כדי שתצא נפשו, ובא וסח בתוך ביתו.
- 55 בשחרית, כיון שזרחה חמה, הוכר פתחה של מערה ובא ומצא הספד קשור בתוך ביתו.
- 56 אמר ר' מאיר: ^[2] מעשה באחד שנפל לבאר הגדול, ועלה לאחר שלשה ימים. <פט"ז מ"ד>
- 57 אמרו לו: אין מזכירין מעשה ניסים.
- 58 ⁷ אפילו שמע קול מן המקוננות שמזכרתו בין המתים - אין לך עדות גדולה מזו.
- 59 שמע מבית דין של ישראל פלוני ופלוני מת, או נהרג - תינשא אשתו,
- 60 מקויראנטריסין של מלכות פלוני ופלוני מת, או נהרג - לא תינשא אשתו.
- 61 ומְשִׁיאִין על בת קול. <פט"ז מ"ו>
- 62 ^[3] מעשה שעמד אחד על ראש ההר, ואמ' איש פלוני בן איש פלוני נשכו נחש והרי הוא מת.
- 63 הלכו ומצאוהו שתפחו פניו - והשיאו את אשתו.
- 64 ובגוי, אם היה מתכוין להעד - אין עדותו עדות. <פט"ז סוף מ"ה>
- 65 אבא יודן איש צידן אומ': ^[4] מעשה בגוי וישראל שהיו מהלכין בדרך,
- 66 אמר אותו הגוי, חבל על ישר' אחד שמת כאן והספדתיו והקברתיו,
- 67 ובא מעשה לפני חכמים - והשיאו את אשתו.
- 68 אמר רבן שמעון בן גמליאל: ^[5] מעשה בקולאר של בני אדם שהלכו לאנטוכיא,
- 69 ובחזירתן אמרו לא נהרג ממנו אלא פלוני יהודי,
- 70 ובא מעשה לפני חכמים - והשיאו את אשתו.
- 71 ^[6] שוב מעשה בששים בני אדם שירדו לכרקום ביתיר ולא עלה מהם אחד,
- 72 ובא מעשה לפני חכמים - והשיאו את נשיהם.
- 73 אין מעידין עליו עד שיהיו מזכירין שמו ושם אביו,

- 74 אבל אמרו אחד יצא מעיר פלונית, מפשפשין באותה העיר, אם לא יצא משם אלא הוא - תינשא אשתו.
- 75 [א] מעשה בשנים שהיו רצין אחר הג'יס, נתלה אחד מהן בזית ופשחו וחזר ורדף אחר הג'יס וחזר, ואמר לו חבירו ישר כוחך אריה.
- 76 אמר לו מנין אתה מכיר בי שאני אריה, אני הוא יוחנן בן יונתן אריא דמכפר שהדא.
- 77 לאחר שלשה ימים חלה ומת, ובא מעשה לפני חכמים, והשיאו את אשתו.
- 78 אין בודקין עידי נשים בדרישה ובחקירה. ר' טרפון⁸⁴
- 79 ור' עקיבא אומ': בודקין עידי נשים בדרישה ובחקירה.
- 80 [ב] ⁸⁵ ומעשה באחד שבא לפני ר' טרפון להעד על אשה שתינשא.
- 81 אמר לו: בני, היאך אתה יודע לאשה זו עדות?
- 82 אמרו לו: עמנו היה בשיירא, ונפל עלינו גייס,
- 83 וניתלה הוא בייחור של תאינה ופשחו, והחזיר הגייס לאחוריו.
- 84 אמרתי לו: משבחנך אני ארי.
- 85 אמר לי: יפה כיונתה לשמי, כך אני נקרא בעירי יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שחרא.
- 86 אמר לו ר' טרפון: יפה אמרת יונתן בן יוחנן אריה דמן כפר שחרא.
- 87 אמר לו: לאו רבי לאו, אלא יוחנן בן יונתן אריה דמן כפר שחרא.
- 88 אמר לו ר' טרפון: והלא כך אמרת בני יונתן בן יוחנן דמכפר שחרא אריה.
- 89 אמ' לו: לאו רבי לאו, אלא יוחנן בן יונתן אריה דמן כפר שחרא.
- 90 בדק ר' טרפון עדותו שלשה פעמים ונמצאת מכוונת והשיא את האשה על פיו.
- 91 מיכאן ואילך הונהגו שיהו בודקין עידי נשים בדרישה ובחקירה.
- 92 אמ' ר' עקיבא: לכשתהא פונדקית תהא נאמנת. <פט"ז מ"ז>
- 93

סליק פירקא

וסליק מסכתא דיבמות

⁸⁴ ראו תוכ"פ, עמ' 183.

⁸⁵ תוכ"פ, עמ' 182, לשו' 60-59: "התוספתא מקדימה את עיקר המעשה שבא אח"כ לפני ר' טרפון". וראו שם לשו' 64.